

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

**НА ДЕКАНСКОТО РЪКОВОДСТВО НА ФЖМК
ЗА МАНДАТА 23 октомври 2007 – 25 октомври 2011г.**

**доц. д-р Тотка Монова, доц.д-р Веселина Вълканова,
доц. д-р Мария Дееничина, доц.д-р Теодора Петрова,
доц.д-р Венцислав Бондиков**

25 октомври 2011 г.

Доц. д-р Тотка Монова

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

Р Е З Ю М Е

ЗА МАНДАТЕН ПЕРИОД 2007 – 2011 ГОДИНА

Уважаема Г -жо Председател на Общото събрание,

Уважаеми членове на Общото събрание,

Деканското ръководство ще представи на вашето внимание отчета за мандатния период 2007 – 2011 година **по ресори.**

Всеки един от заместник-деканите е приготвил отчет за своя ресор, който лично ще представи пред вас.

Всички материали за днешното събрание – доклади и придружаващите ги документи - са предоставени на вниманието на членовете на Общото събрание в посочения от Правилника на СУ срок.

Материалите са депозирани на заседанието на ФС, проведено на 18.10.2011 г.

* * *

I. АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЙНОСТ

През отчетния период **оперативното ръководство на факултета се осъществяваше от деканския съвет**. ДС е заседавал редовно, най-малко един път месечно. Всички важни проблеми, особено тези, които са свързани с учебните планове и учебния процес, преди да се внесат за обсъждане и решаване във ФС, са разглеждани на разширен декански съвет, който включва ръководителите на четирите катедри. **Всички заседания са протоколирани**, текстът в протоколите на места представлява резюме на обсъжданите теми, но **в канцеларията се пазят всички звукови записи** от заседанията.

Редовно са свиквани заседания на факултетския съвет – веднъж месечно, както изисква Правилникът на СУ, с изключение на месеците юли и август. При необходимост, както например по време на акредитационните процедури или при обсъждането на антикризисните мерки, свързани с бюджета, ФС е заседавал и по два пъти месечно. В рамките на мандата са проведени около **40 заседания на ФС**. Налице са всички протоколи от заседанията на ФС. Наличен е звуков запис от всичките заседания. В канцеларията на ФЖМК се съхраняват над 200 часа звукови записи от работата на ФС за общо 8 години (за двата последователни мандата на деканското ръководство). Освен това се съхраняват и звуковите записи от всички работни заседания и обсъждания на **комисията по програмната акредитация**.

Документацията на ФЖМК е изрядна, тя се води по действащите административни стандарти и е съобразена с вътрешните правилници и разпоредби на СУ. Съгласно приетия от АС Правилник за архивиране на документите, ние сме предали всички папки с протоколи, за които е предвидено съхранение в централното хранилище на университета.

В изпълнение на **заповед № РД09-1687/ 25.09.2007 г. на министъра** на образованието и науката за извършване на одит на процеса по приема на студенти в СУ “Св.Климент Охридски” за учебните 2006/2007 и 2007/2008 г., след предоставянето на всички видове документи и протоколи, които се изискват по списък, комисията потвърди изрядността на нашата документация.

Налична е и цялата документация по всички акредитационни процедури. В рамките на двата последователни мандата, **за 8 години** деканското ръководство е изготвило документацията за **10 акредитации**. **По всички акредитации до момента ФЖМК е получавал най-високата, отлична оценка**. Обемът на всички доклади е около 3 000 страници, а цялата документация с всички възможни приложения, които нашите комисии педантично изготвяха – около 8 000 страници. До момента ние сме единственият факултет в СУ, който има преведена на английски език по стандартите на европейските образци основната част от документацията на програмната акредитация.

В съответствие с чл. 79 (1) на ЗВО, в резултат на обсъждането на заседания, проведени на 25.04.2007 г. (Протокол № 110) и на 02.05.2007 г. (Протокол № 111) Националната агенция за оценяване и акредитация дава Програмна акредитация на ФЖМК на основание на обща **оценка „много**

добра” за срок от шест години. (Вж.приложените документи в папката с материали за ОС)

След неправомерното **намаляване на образователния капацитет с 52%**, ФЖМК изготви допълнителен пакет от документи (придружени с доклад и гласувани на заседание на АС) с искане за увеличаване на образователния капацитет. Така на основание чл. 88, т. 6 от ЗВО бе стартирана процедура и на заседание, проведено на 17.12.2008 г. (Протокол № 169)

Акредитационният съвет на НАОА **взе решение за изменение на капацитета на професионалното направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки във ФЖМК и ФФ на СУ „Св. Климент Охридски”** както следва: **от 400 на 1200 за ОКС „бакалавър” и от 180 на 600 за ОКС „магистър”**. (Вж. документите в приложените за ОС материали)

За съжаление това няма никакво значение при определянето на работните заплати на колегите от факултета – независимо дали оценката е *отлична* или *задоволителна*, в последните осем години ректорските ръководства плътно следваха социалистическия принцип **на всички по равно, макар и по малко**. Не мога да се въздържа тук от коментар, че **подобен принцип е изключително демотивиращ за работа**.

* * *

Профил на студентите бакалаври , 1 курс: Изготвен на базата на предоставеното от Лабораторията за анализи и проучвания при Университетски център за управление на качеството (УЦУК) изследване „Кандидат-студенти 2011”. (Вж. приложените за ОС материали) Данните за ФЖМК от тези проучвания в последните 3-4 години са доста сходни, затова тук ще представя резултатите от КСК 2011 г. Извадката обхваща 12%

от общо 11 240 кандидати, като получените резултати са представени по факултети според специалностите, посочени на първите три места:

- 36,5% са посочили ФЖМК на едно от първите три места;
- 39,8% са посочили нашите три специалности на първите три места;
- 79,2% от нашите кандидати са на възраст 17-19 години; 18,6% са на 20-22г. и само 2,2% са на 23 и повече години;
- 83,1% от кандидатите са жени, 16,9% - мъже;
- 38,3% от нашите кандидати са завършили СОУ, 36% - профилирани гимназии;
- 43,6% от кандидатите са от София; 23,5% от областен център и 32,9% от други населени места;
- 49,2% от нашите кандидати имат успех от дипломата над 5,50; 36,2% са с успех 5,00 – 5,49.
- Индикация, че реално се конкурираме на *студентския пазар*: 48,4% ще запишат предпочитаната специалност, независимо от висшето училище и само 29,5% от нашите кандидати ще се запишат в СУ, независимо от избраната специалност;
- Относно предпочитанията на кандидатстване 53,3% предпочитат кандидатстудентски изпит, 12,5% - тестова система и само 7,6% - успех от дипломата за завършено средно образование;
- Нашите конкуренти: 57,6% ще се запишат в УНСС, ако не успеят в нашия факултет; 30,6% в НБУ; 15,3% предпочитат да учат в чужбина;

- Икономически статус: 60,5% могат да плащат такса за учебната година в размер от 300 до 600 лв; 30,9% - до 300 лв.

* * *

Академичен и административен състав на ФЖМК:

Съгласно издадената справка от Йонка Ковачева – ръководител сектор ТРЗ – към 20.07.2011 г.са налични следните щатни бройки:

- 39,5 щатни бройки преподаватели – заети
- 4,5 щатни бройки преподаватели – свободни
- 21 щатни бройки служители – заети
- 5 щатни бройки служители – свободни

В отделно щатно разписание вече са прехвърлени 5,5 щатни бройки на „Университетска телевизия Алма Матер” и 3,5% щатни бройки на „Университетско радио Алма Матер”. (Вж. по-подробно приложената към материалите за ОС справка и таблицата, изготвена от ТРЗ)

Във връзка с антикризисните мерки, приети на заседание на АС (Протокол № 15/14.07.2010 г.) и предвид необходимостта факултетите да търсят допълнително финансиране чрез проектна дейност, ДС на свое заседание от 27.09.2010 г. взе решение в щатното разписание на ФЖМК длъжността „системен администратор” да бъде трансформирана в длъжност „организатор по национални и европейски проекти и програми”.

Изготвена е примерна длъжностна характеристика, трансформирането на

щата е одобрено от Ректора и новото деканско ръководство може да обяви конкурс за тази щатна бройка.

II. ФИНАНСИ

АНТИКРИЗИСНИТЕ МЕРКИ И ПРОИЗТИЧАЩИТЕ ОТ ТЯХ ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С ОСИГУРЯВАНЕТО НА ЕФЕКТИВЕН УЧЕБЕН ПРОЦЕС И НОРМАЛНИ УСЛОВИЯ ЗА РАБОТА НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ

В моето изложение ще се спра по- подробно на проблема с финансите, финансирането на обучението и финансовия отчет, тъй като **деканите са единствените материално отговорни лица по изпълнението на бюджета**, те могат еднолично да вземат решения по въпросите на финансите, текущо се отчитат пред принципала, т.е. пред Ректора, и носят персонална отговорност за всяка подписана фактура.

Искам специално да благодаря на **колегите от Студентски съвет**, за оказваното съдействие и за своевременното изпращане на мнения и препоръки, свързани с учебния процес. В срещите, които деканското ръководство е имало с тях, те винаги са изказвали открито своите недоволства, оплаквания. Искания им са справедливи, те не са нови и са почти едни и същи за последните осем години. За съжаление **решаването на почти 80 % от тези проблеми реално е свързано с пари**, затова ще се спра още веднъж на тези въпроси и пред Общото събрание и ще се опитам

да обясня защо **в България държавно обучение (т.е. бесплатно, с минимална годишна такса) в сферата на висшето образование просто не съществува** – наистина за най-голямо съжаление, ако един млад човек иска да получи качествено, по европейски стандарти висше образование, той ще трябва да заплати това с лични средства – **държавната субсидия в момента не дава** почти никакви възможности да се извърши радикална промяна в модела на обучение; ние продължаваме да **стоим в полето на половинчати мерки** – полумодернизирани на учебния процес, полуефективна система за алтернативни и факултативни лекционни курсове, полууспешна система за оценяване чрез кредити.

Държавните висши училища се сблъскват с три основни проблема, чието разрешаване зависи от държавните институции в лицето на законодателната и изпълнителната власт – докато няма решение на тези проблеми, всякакво писане на стратегии и програми за развитието на университета и на конкретен факултет е безсмислено. **Всяка концепция и програма е обречена на несъстоятелност** – ако трябва да бъдем откровени, точната дума е провал – при положение, че **държавните институции не спазват законите и разпоредбите, които самите те създават**. Това много добре знаят всички декани, членовете на АС, ректорското ръководство. В последните години Университетът неведнъж се е сблъсквал с институциите и е поставял своите искания почти без никакъв значим резултат. Не е възможно низовите звена да спазват закона, а министерствата и държавните органи – не, и да имаме успешна реформа и реструктуриране на системата за висше образование.

Вътре в системата на държавните висши училища действат на практика **социалистически норми за администрация и управление** и

социалистически, уравниловъчен тип на управление на бюджет и финанси, а когато това се случва в условия на свободен, конкурентен пазар – крайният резултат е предварително известен. Веднага искам да уточня нещо изключително важно – **това се случва, не защото ръководствата не знаят как оптимално да управляват финансите, а защото цялата законова база, която регулира системата на държавното висше образование, не позволява на практика друг тип управление – както на кадровия потенциал, така и на парите**. Тази нормативна база в крайна сметка е демотивираща и деморализираща, за най-голямо съжаление класическият принцип “те ме лъжат, че ми плащат, аз ги лъжа, че работя” не е загубил своята актуалност.

Кои са тези три основни проблема?

1. Законът и правилникът за акредитация и механизмите, по които функционира НАОА – това е перфектен, институционален механизъм за интелектуална кражба – НАОА прави интелектуалната кражба законна. Проф. Иван Илчев още в първите месеци от ректорския си мандат настоява за **патентоване** в съответните компетентни служби **на цялата документация по програмната акредитация, като всяка една учебна програма бъде защитена по закона за авторското право**. Освен това, както вече отбелязах в първата част на доклада, оценката от акредитацията не оказва никакво влияние при определянето на държавната субсидия – от тройкаджиите, и отличниците получават еднакво финансиране от държавния бюджет.
2. Законът за обществените поръчки, прочутият ЗОП, всекидневният кошмар за всеки декан и ректор в държавните висши училища – **това е законът, който институционализира корупцията в държавата и**

източва пари от държавни заведения към частни фирми. Чрез него държавата посредством участие на частни фирми в тръжните процедури си прибира не по-малко от 20% от субсидията. Купуваме на стойност 2-3 пъти по-скъпо от частните университети, защото фирмата, спечелила търга, само след няколко месеца вдига цените, а в продължение на година, до изтичане на договорите, нищо не може да се закупи и никаква фактура не може да бъде осчетоводена, ако не е издадена от фирмата доставчик. На практика заробването към една единствена фирма само в рамките на няколко месеца я превръща във фирма-монополист, което обективно води до законно източване на огромни средства от бюджета. За размера на комисионните естествено се носят легенди, те са част от фолклора на Паричния салон. Докато не се намери работещ контролен механизъм на търговете за обществени поръчки, просто няма смисъл да се говори, че държавата се бори с корупцията – **източването на пари става пред смаяния поглед на ръководствата на звената, които са изправени пред един-единствен избор: дали да участват в корупционната сделка или не; във всички случаи обаче тя става факт.** Не случайно на пазара излезе книга със заглавие “Как да заобиколим ЗОП?”

3. Отнемането, по разпореждане на министерството на финансите, на юридическата независимост на факултета, т.е. фактът, че **факултетите не са юридически лица и на практика са третостепенен разпоредител на средства**, в голяма степен обезсмисля търсенето на собствени приходи и финансиране, защото те **неизбежно попадат в т.нар. общоуниверситетска партия, откъдето се разпределят по целесъобразност.**

Абсолютно отговорно твърдя, че за да имаме качествено висше образование в държавните висши училища, отговарящо на стандартите на XXI век, исканията за реформи, натискът върху държавните институции трябва да започне именно от решаването на тези три проблема. Всичко останало е само временно решаване на проблеми, както се казва на парче. Не може управлението на една институция от ранга на СУ да зависи от личните приятелски контакти на декани или на ректора с високите етажи на властта – това е доказателство за неработеща система в даден сектор, в случая на висшето образование. **Управлението трябва да бъде гарантирано от ефективни закони, които се спазват на всички нива.**

В последните три години бяха разработени десетки документи, свързани с финансовата дейност и разпределението на бюджета по факултети. Както заяви обаче Ректорът на ОС на СУ през март т.г., **„държавата отреди Университетът да функционира в условия, които не отговарят на законовата рамка, регламентираща дейността му“.**

Държавната субсидия се определя от броя на приетите студенти по нормативи, различни за различните професионални направления, но еднакви за всички висши училища.

Финансирането не зависи от качеството на висшето училище и това естествено води до липса на реална конкуренция между висшите училища за повишаване на качеството както на институцията, така и на специалностите. Нещо повече – създава се нездрава конкуренция между висшите училища да запълнят на всяка цена определената им максимална квота, без да се съобразяват с реалните знания и образователното ниво на кандидат-студентите. Резултатите са налице –

този година СУ обяви четвърто класиране след 15 септември и на практика записваше само с оценка от дипломата.

При определянето на субсидията за издръжка на държавните висши училища **не се вземат предвид** възможностите, предвидени в **чл.91, ал. 2, т.3 от ЗВО**, а именно – резултатите от оценката при акредитацията на висшето училище и неговите специалности да оказват влияние при определянето на държавната субсидия. Законът дава механизъм да се избегне принципът на социалистическата уравнилока, който досега не е приложен нито веднъж – лично според мен, това прави акредитацията абсолютно излишна; в крайна сметка единственият критерий е бройка записани студенти.

През 2010 и 2011 г., съгласно заложените от МС финансови рамки, **издръжката на студентите се върна на нивото от 2005-2006 г.** В макрорамката на бюджетите на страната за 2011 – 2013 г., публикувана на сайта на Министерския съвет е предвидено трансферите за висшите училища през периода да останат на нивото на 2010 – с други думи, въобще не се предвижда подобряване на финансовото състояние на висшите училища. Парадоксът е, че при сега действащата система, **издръжката за обучение на ученик в средно училище в София е 1170 лв., а за обучението на неговия бъдещ учител държавата отпуска 693 лв.** Колкото и да звучи абсурдно, в момента издръжката на студента е **по-ниска от тази на ученика.**

Съгласно **чл.91, ал. 3 от ЗВО**, средствата за присъщата на висшето училище научна или художествено-творческа дейност следва да бъдат **не по-малко от 10% спрямо издръжката на обучението.** През 2010 г. средствата за наука за СУ са едва **33,3% от определените от ЗВО.** Тук само

в скоби ще отбележа, че към момента академичният състав ва висшите училища представлява 61% от научния потенциал на страната – както се казва, коментарът е излишен. Само ще добавя, че субсидията на СУ за издаване на научни трудове и учебници от 364 000 лв. през 2009 г. е намалена на 264 000 през 2010 г. Средствата за социално-битови разходи са намалени с 2 млн.лв. – от 9,5 млн на 7,4 млн лв.

За осъществяване на контрол и управление на плащанията е въведена система за електронни бюджетни разплащания – СЕБРА. **Софийският университет е включен в системата на „единната бюджетна сметка“ от 2004 година.** На практика това означава, че лимитът за месечен разход на Университета се определя ежемесечно от Министерството на финансите в зависимост от одобрените разходи по бюджета. Освен това, без одобрението на Министерството, независимо от това, колко пари има в сметката и от какви източници са придобити, плащане от нея е невъзможно. Да преведем на елементарния език на журналистическата информация – от 2004 г. държавните висши училища са второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към Министерството на образованието и науката, с което окончателно бе ликвидирана университетската автономия; защото без икономическа независимост и стабилност не съществува никаква автономия, освен разбира се фасадно, на хартия, така както вече 22 години пребиваваме в условията на фасадна демокрация и виртуално правосъдие.

При държавна субсидия за СУ през 2008 г. в размер на 58 700 081 лв., през 2010 г. тя бе смъкната под санитарния минимум на 33 209 572 лв. С **ПМС № 76 от 20.04.2010 г.** допълнително се ограничават разходите на СУ с 4151197 лв. за периода май-ноември 2010 г. С изменението на Закона за

държавния бюджет на Република България за 2010 г. и **ПМС № 163 от 03.08.2010 г. се въведе и 20% намаление** на първоначално заложената субсидия (от 41 511 966 лв. на 33 209 572 лв.) – т.е. с **8 302 394 лв.** спрямо първоначално планираните средства в началото на календарната година. Тази ситуация доведе до перманентни заседания на Съвета на деканите и на АС, до създаване на Комисия по антикризисните мерки и до изготвяне на Правилник за разпределение и управление на бюджета на СУ.

Изпълнението на тези антикризисни мерки (Вж. приложените за ОС материали , както и решенията на нашия факултетски съвет във връзка с антикризисната програма) доведе до това, че в интервю за в. "Стандарт" от 29.09.2011 г. Ректорът заяви, че „в момента е мазохизъм да работиш в Алма Матер". След една година **ефектът от прилагането на антикризисните мерки бе отчетен по-скоро като негативен.** За да не бъдем голословни, ето няколко примера от доклада на Ректора пред ОС на СУ от 13 март т.г.:

- От летния семестър на учебната 2009-2010 г. възнагражденията в магистърските програми да се изплащат само с коефициент 1 или по-нисък и само за аудиторна заетост (лекции и упражнения).
Резултати: По-скоро негативни. Ръководителите на печелившите магистърски програми, които допринасяха за увеличаване на собствените приходи на Университете започват да ги прехвърлят в университети като НБУ, където подобни ограничения няма.
- Преустановено е изплащането на анднормените часове. Резултати: Юристите в Университета са категорично против мярката като противоконституционна и заплашиха, че ще сезират Конституционния съд.

- Увеличен е годишният норматив от 240 на 270 часа. Резултати: По-скоро психологически. Според справката в Учебен отдел няма факултет със средна натовареност на преподавателите под 300 часа, а повечето са в границите 400-600 ч. При това без изплащане на наднормен труд. И т.н., и т.н.

В хода на обсъждането на проектобюджета за 2011 г., на заседание на АС от 23.02.2011 г., Ректорът обяви, че след като по **ПМС 334/2010 г.** се определя **норматив** за издръжката на бакалавър редовно обучение на **693 лв., а 1609 лв.** е максималният размер за такса на *магистри-платено обучение*, за първи път **собствените приходи на СУ са по-големи от държавната субсидия – или с други думи вървим към частно висше училище.**

Красноречив пример е приложената към материалите таблица, от която се вижда, че **специално за ФЖМК за 2011 г. се предвижда субсидия от 748 600 лв. при собствени приходи в размер на 878 000 лв.**

